

Posudek vedoucího diplomové práce

Helena Znamenáčková: Jeníkové a Bradlečtí z Mečkova. Vzestup a pád rodu se zkříženými meči v erbů. UK - Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, Praha 2006. 84 stran + 35 stran příloh.

Helena Znamenáčková se představila jako pilná badatelka. V průběhu své práce, rekonstruuující historii polozapomenutého šlechtického rodu, jemuž věhlas propůjčil Alois Jirásek na stránkách románu *V cizích službách*, navštívila šest archivů (Národní archiv, Archiv Pražského hradu, Archiv Národního muzea, okresní archivy v Prachaticích a ve Svitavách, sídlící ovšem v Litomyšli, a Státní oblastní archiv v Třeboni), dvě vědecká akademická pracoviště (Sedláčkovu genealogickou kartotéku v Historickém ústavu AV ČR a staročeskou fototéku Ústavu pro českou literaturu AV ČR) a prostudovala třiatřicet svazků vydaných pramenů, což je nesporně úctyhodný heuristický výkon. Přesto však výsledek není zcela úměrný vynaložené námaze. Jistě, autorka si rod šlechticů z Mečkova oblíbila, jak dokládají i četné přílohy (mimořádně cenná a badatelsky původní rodopisná tabule, pozornost zasluhuje transliterovaný soupis účastníků Poděbradova vpádu do Prahy v září 1448, resp. edice vzácného tisku *Kronika o pohnutí křesťanuov znamenitém proti Turkuom*), a neváhala se dokonce vydat na hrady a tvrže spjaté s jeho působením. Svě poctivé úsilí ale nedokázala přetavit v odpovídající tvar. Dějiny rodu přitom zachytila v zřetelných konturách, od jeho prvního výskytu v první třetině 14. století přes vzestup, související s vojenskou činností /Viléma/ Jeníka z Mečkova a jeho syna Viléma Jeníka mladšího v husitské epoše, až po následné rozplynutí v bezvýznamnosti ještě před bělohorským zlomem.

Zkušený historik by shromážděný materiál nejspíše proměnil v poutavý příběh a zastavil by se u problému, proč příslušníci rodu promarnili jedinečnou příležitost, která se jim v husitské době naskytlá, a stejně jako mnozí jiní (Buchovcové z Buchova, Řepičtí z Machovic atd.) nedovedli (na rozdíl od Kostků z Postupic, Smiřických, Trčků či Vřesovců) využít svého postavení k výraznějšímu majetkovému obohacení. Vystává otázka, zda tomu tak bylo proto, že Jeníkové nepatřili k výrazným politickým osobnostem (všimněme si jen, že starší z nich přepustil místo vlivného hejtmana v Litomyšli Vilému Kostkovi), nebo se soustředili především na „vojenské řemeslo“ a získané peníze neuměli vhodně „investovat“ (na druhé straně se v majetku rodu ocitl hrad Bradlec, kdysi patřící Čeňkovi z Vartenberka). Svou roli zřejmě sehrály též rodinné poměry (Vilém Jeník mladší měl několik synů, z nichž každý obdržel část dědictví). To je však toliko jeden z námětů do možné diskuse.

Vraťme se nyní k hlavní funkci posudku. Na zásadní otázku, proč diplomová práce, navzdory veškeré autorčině péči, neuspěla v takové míře, jak jsem si původně sliboval, se nabízí hned několik odpovědí. I když se mi to obtížně píše, musím konstatovat, že Heleně Znamenáčkové zatím chybí dostatečný rozhled nejen v problematice českých a středoevropských dějin

pozdního středověku i raného novověku a bezpečné zvládnutí řemesla, ale také odpovídající stylistické schopnosti. Přitom téma samotné přímo vybízelo, aby autorka při jeho zpracování propojila vědomosti i kompetence získané v úvodu do studia dějepisu a v kursech latiny, historické regionalistiky, dějin historiografie i v příslušných seminářích. Leccos lze objasnit a omluvit její nezkušeností; z vlastní praxe například vím, že v mimořádně rozsáhlé husitologické produkci se člověk začne slušně orientovat asi tak po patnácti letech. V daném případě je však určující, že si Znamenáčková své slabiny uvědomuje, a proto si nevěří. Jak jinak si vysvětlit její neustálé odvolávky na mínění vědecké literatury i na místech, kde prameny připouštějí jiné interpretace? Ohledy na mínění autorit pak zákonitě přerůstají v obavu dovést do důsledku analýzu pramenů a formulovat i doložit vlastní názor. Naštěstí ve druhé části práce, k níž už neexistuje produkce srovnatelná s přemírou husitologické literatury, se autorka může více opřít o prameny a podat vlastní obraz úpadku rodu se zkříženými meči. Pasáže, v nichž se zabývá výhradně dějinami rodu jsou také jednoznačně zdařilejší než vykročení do obecnějších historických souvislostí.

Formulačních, faktografických i dalších chyb je v práci celá řada (Jan Jiskra nebyl kališník, jak se zdá vyplývat z autorčina textu, v mnoha případech jsou špatně zaznamenána polská jména i polské zeměpisné názvy, rozkolísaná, přirozeně v důsledku závislosti na pramenech i literatuře, je terminologie označující nižší šlechtu, edici nelze charakterizovat jako opis, což činí v příloze č. 14, v seznamu literatury podstrádám u časopiseckých statí stránkový rozsah, atd., atd.). Za pozornost stojí i citace či přepisy pramenů. Znamenáčková se drží věrně podoby pramenů či příslušných edic, pro své opisy – viz např. příloha č. 7 – volí, jak je dnes u mladé generace zvykem, transliteraci, nikoliv transkripci. Nechápu však, proč do přílohy o dobytí Prachatic Janem Žižkou zařadila pasáž ze staročeského překladu kroniky Vavřince z Březové, nikoliv originální latinský text, list Jana Žižky ze dne 22. 11. 1420 je pak převzat z populární knížky Šmahelovy, nikoliv z kritického vydání Františka Svejkovského, byť s ním pracovala. Další sporné momenty pro jejich četnost neuvádím.

Závěr: Navzdory všem uvedeným výtkám a výhradám konstatuji, že Helena Znamenáčková odvedla výkon na hranici svých současných možností a doporučuji její práci, přinášející zatím nejúplnější pokus o vyličení dějin rodu šlechticů z Mečkova a mnohé cenné badatelské poznatky, k obhajobě. Práci navrhuji hodnotit v lepším případě známkou velmi dobře.

V Praze 27. 12. 2006

prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.